

Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба III”
Београд 25-28. април 2004,
уредник М. С. Димитријевић
Публ. Астр. друш. “Руђер Бошковић” бр. 6, 2005, 241-244

ПРИРОДЊАЧКО ДРУШТВО “ГЕА” И АСТРОНОМИЈА

ДЕЈАН МАКСИМОВИЋ

*Природњачко друштво Геа, Дом омладине Вршац, Дворска 28,
26300 Вршац, Србија
e-mail: geapdvs@hemo.net*

Резиме. Представљено је Природњачко друштво “Геа” из Вршца са посебним освртом на астрономске активности.

Природњачко друштво “Геа” основано је у Вршцу, 28. августа 1999. године. Основни циљеви Друштва су проучавање и популаризација природних наука, нарочито астрономије, биологије, екологије, геонаука и научног погледа на очување и заштиту природне средине. Оснивачко језгро чинили су заљубљеници у природу, астрономију, планинарење. Од почетка, рад Друштва био је, више формално подељен, у три секције – астрономску, биолошку и секцију за геонауке. На крају 2004. године, Друштво је бројало више од 180 чланова, међу којима има стручњака из области деловања Друштва, али и аматера, љубитеља природе и природних наука. Највећи број је из Вршца, а регистрованих чланова има и из других градова – из Београда, Беле Цркве, Новог Сада, Панчева, Ваљева, Лазаревца, Доњег Милановца, Банатског Карловца. У Друштву предњаче чланови са високим и вишим образовањем, док су студенти и средњошколци мање заступљени. Просечна старост чланства је 36 година. Члан може постати свако лице старије од 15 година које добровољно потпише приступницу.

Друштво је почело свој рад скромно, без средстава, подршке, познанстава. Великим радом и залагањем чланова, Природњачко друштво “Геа” постало је бројно и добро организовано. У првих 5 година рада, у периоду 1999 – 2004, у свим програмима, организовано је укупно преко 80 акција, које су окупиле око 6000 учесника.

Активности Друштва су богате и разноврсне, а овде износимо само оне у области астрономије. У овом раду представљене су само активности у вези астрономије, које су подељене на следеће групе:

- а) Вршачки астрономски сусрет
- б) Предавања о општим и актуелним астрономским темама
- в) Телескопска посматрања астрономских појава

г) Активности ван Вршца - представљање рада Друштва, предавања, конференције и телескопска посматрања, сарадња са другим астрономским друштвима

д) Школа астрономије

ђ) Издавачка делатност

а) Вршачки астрономски сусрет – највећа астрономска манифестација Природњачког друштва «Геа». Одржава се сваке године у време неке значајне астрономске појаве. Тада у Вршац долазе гости из других астрономских друштава, организујемо предавања, телескопска посматрања, размењујемо искуства. До сада је ова манифестација одржана 4 пута, а укупно је учествовало преко 250 учесника из Вршца и гостију:

1. Вршачки астрономски сусрет «Ета Аквариди»: 5. и 6. мај 2000. Вршена су посматрања метероског потока ета-Аквариди на Вршачкој кули и Баковом врху (449 м) на Вршачким планинама.

2. Вршачки астрономски сусрет: 9 – 11. август 2001. Предавања: «Архитектура васионе» (Александар Оташевић), «Аполо против Зонда и Луне – сећање на прву трку у свемиру» (Драган Лазаревић), «Временски системи и мерење времена» (Вукан Огризовић), «Ирански календар» (Дејан Максимовић).

3. Вршачки астрономски сусрет «У сусрет помрачењу Сунца»: 30. мај – 1. јуни 2003. – предавања: «Наша звезда Сунце – у сусрет помрачењу» (Милан Димитријевић), «Системи позиционирања некад и сад» (Вукан Огризовић).

4. Вршачки астрономски сусрет «Транзит Венере»: 6 – 8. јуни 2004. Предавања: «Прелази Венере преко Сунчевог диска» и «Истраживања Венере космичким сондама» (Драган Лазаревић) и «Венера – Земљина сестра?» (Александар Оташевић).

б) Астрономска предавања – Поред «Вршачког астрономског сусрета», ПД «Геа» одржава редовна појединачна предавања о планетама Сунчевог система, помрачењима Сунца и Месеца, настанку и еволуцији звезда, настанку хемијских елемената, календарима... У периоду 1999 – 2004, ван «Астрономских сусрета», одржано је 11 предавања са укупно преко 500 слушалаца. Предавачи су били чланови ПД «Геа» и гости, чланови АД «Руђер Бошковић» из Београда.

в) Телескопска посматрања – У периоду 1999 – 2004, чланови Друштва су организовали више десетина телескопских посматрања за чланове и грађанство. Поред посматрања сваке актуелне астрономске појаве, вршена су и редовна посматрања Месеца, Сунца и свих оком видљивих планета Сунчевог система, Месјеових објеката. Посматрани су и Персеиди, Леониди и ета-Аквариди. Посматрања су организована најчешће на Градском тргу и на простору Вршачких планина. Друштво поседује два телескопа –

савремени рефлектор Celestron 8, са монтажом EQ6, набављен у марту 2003. и стари рефрактор Reinfelder und Hertel, пречника сочива 11 центиметара.

Посматрања телескопом Celestron, вршена су и на високим планинама, током природњачких екскурзија које је друштво организовало. Тако је коришћена свака прилика за популаризацију и омасовљење астрономије. Пре него што је Друштво набавило телескопе, посматрања која су успела да заинтересују десетине људи су вршена обичним двогледима увећања 6 и 8 пута, што доказује да се и без скупих инструмената може популарисати астрономија. Процена је да је у периоду март 2003 – децембар 2004, кроз окулар Целестрона поглед ка небу упутило око 2500 људи.

г) Активности ван Вршца – Природњачко друштво «Геа» активно сарађује са Астрономским друштвима «Руђер Бошковић» из Београда и «Алфа» из Ниша. Ова два друштва организовала су представљање ПД «Геа» у Београду на Конференцији «Развој астрономије код Срба III» 25. априла 2004. и Нишу на Природно-математичком факултету 1. и 2. октобра 2004.

Занимљива активност Природњачког друштва «Геа» су тзв. астро-путовања. До сада су организована 4 таква путовања, чији је циљ било посматрање неке астрономске појаве или дружење са члановима других астрономских друштава, на којима је учествовало више од 100 људи. Из Банатског Аранђелова је 11. августа 1999. посматрано потпуно помрачење Сунца, 27. октобра 2001, чланови «Гее» посетили су Астрономску опсерваторију на Звездари и Народну опсерваторију на Калемегдану у Београду, а учињене су и две посете Београдском астрономском викенду 23. јуна 2001. и 28. јуна 2003. на Космају. Искуство говори да су оваква путовања врло добра за популаризацију и омасовљење интересовања за астрономију, нарочито код младих.

д) Школа астрономије – Од 2002. године, редовно се у просторијама ПД «Геа», уторком увече одржава школа астрономије. Полазници школе су чланови друштва и ђаци основних и средњих школа. На сваком часу школе присуствује 5 до 10 људи.

ђ) Издавачка делатност - Највећи издавачки подухват Природњачког друштва "Геа" је штампање годишњег билтена као гласила Друштва сваке године у јануару месецу. До сада су из штампе изашла 3 броја у просечном тиражу од 300 примерака по броју. На формату Б5, са корицама у пуном колору, на тридесетак страна, чланови бележе све активности Друштва у претходној години. Годишњак је осмишљен да не буде само пуки информатор, већ да изгледом и садржајем, стручним и популарним прилозима, фотографијама и планинарским приказима, подсећа на часопис о природи. Часопис има три константе. На насловној страни ће увек бити фотографија неке природне вредности или реткости са Вршачких планина и околине, на првој страни ће увек бити мисао или други текст из историје

екологије код Срба, а на другој и трећој страни уводни текст неког нашег еминентног научника. До сада су уводничари били академик Никола Пантић, проф. др Стеван Станковић и др Милан Димитријевић «Астрономија и аматери».

Годишњак се дели бесплатно члановима, пријатељима Друштва, школама, другим еколошким удружењима грађана, али и стручним и научним институцијама и заинтересованим појединцима. По сазнањима чланова, понеки примерак досадашњих бројева годишњака послат је у 20 земаља света.

У сваком броју неколико страница посвећено је астрономији. Ове странице садрже све астрономске активности Друштва - сажетке одржаних предавања, приказе астрономских посматрања, астрофотографије и друго.

У периоду 1999 – 2004. укупно око 3000 људи учествовало је у свим астрономским програмима које је организовало Природњачко друштво «Геа». Готово све активности испратили су локални писани и електронски медији. У периоду 1999 – 2002, у преко 70 бројева недељника «Вршачке вести», чланови друштва су писали популарне чланке о астрономским темама и одговарали на питања читалаца.

NATURALISTS' SOCIETY "GEA" AND ASTRONOMY

Naturalist's society "Gea" from Vršac is presented, with the particular accent to its astronomical activities.